

Berättelsen Johaug

-en kvalitativ textanalys av Aftonbladets rapportering på Therese Johaug's dopingfall

Julia Karlsson och Martin Johansson
B-uppsats i Medie- och kommunikationsvetenskap
Institutionen för kommunikation och medier, Lunds universitet
MKVA22, HT2018
Handledare: Tommy Bruhn
Examinator:

Abstract

Uppsatsen är skriven med syftet att undersöka hur journalister använder sig av narrativa tekniker i framställningen av personer under ett dopingfall. Arbetet lägger fokus på hur den norska skidstjärnan Therese Johaug skildras före, under och efter hennes dopingfall. Då det inte fanns riktig klarhet i vad det egentligen var som hade hänt under perioden där hon testats positiv, vill vi undersöka hur rapporteringen där omkring ser ut. Detta har gjorts genom en kvalitativ textanalys med grund i narratologin, där den svenska tidningen Aftonbladet har legat till grund för materialet. Analysen har bestått av material utifrån Aftonbladets tryckta upplaga av deras sportbilaga, Sportbladet. De artiklar som analyserats är en artikel före hennes dopingfall, en 11 sidor lång artikelserie från den dag hon testade positivt för doping och en artikel efter avstängningen när hon gör sin comeback. Materialet har därefter analyserats utifrån Chatmans teori "historia/diskurs" och genom att diskutera vilka roller som de deltagande tilldelas, med utgångspunkt från teoretiker som Propp och Greimas. Studien kommer fram till att Johaug under hela artikelseriens gång, och även därefter, framställs som ett offer och att ansvaret och skulden ligger hos skidnorge snarare än hos Johaug. Johaug ses som ett offer snarare än en fuskare och orsaken till hennes positiva dopingtest ligger i bristande kontroller hos skidförbundet.

Nyckelord: narratologi, doping, sportjournalistik, encoding

1. Inledning	2
2. Syfte och frågeställningar	3
3. Bakgrund och tidigare forskning	4
3.1 Sportjournalistik	4
3.2 Dagspress, sport och doping - medieskandaler i ett samtida Sverige	5
3.3 Offret, slarvern och fuskaren	6
4. Teori	6
4.1 Narratologi	6
4.2 Encoding/decoding	8
5. Metod	9
5.1 Kvalitativ textanalys	9
5.2 Narrativ metod	10
5.2.1 Rollbegreppet	11
5.3 Material och avgränsning	11
5.4 Reflektioner kring metod och material	12
6. Analys	13
6.1 Den “normala representationen” av Johaug - artikeln före dopingfallet	13
6.2 Analys av artikelserien från 14 oktober 2016	14
6.2.1 Löpsedel, framsida och gemensamma drag för artiklarna	15
6.2.2 “SKANDALEN”	16
6.2.3 “TÅRARNA”	18
6.2.4 “SKAMMEN”	19
6.2.5 “CHOCKEN”	20
6.2.6 “STRAFFET”	22
6.3 Representationen av Johaug efter dopingfallet - artikeln från comebacken	22
6.4 Helheten	23
6.5 Analys av Sportbladets kodning	25
7. Slutdiskussion	26
8. Litteraturlista	27
8.1 Tryckta källor	27
8.2 Elektroniska källor	29
8.3 Artiklar	29

1. Inledning

I oktober 2016 blev det stora skrifterier i svensk media då det kom fram att den framgångsrika skidåkerskan Therese Johaug testats positiv för doping. Johaug själv påstod att hon haft problem med munsår under sensommaren och därför använt krämen Trofodermin, en kräm som är känt dopingklassad och innehåller preparatet Clostebol. Detta gjorde att Johaug blev avstängd i först 13 månader men som sedan höjdes till 18 månader. Johaug har under hela perioden hävdad att hon blivit oskyldigt dömd, då hon inte visste att krämen innehöll ett dopingklassat preparat. Två år senare, den 25/11 2018, gör Johaug comeback och vinner överlägset en deltävling i världscupen.

Runt tiden som Johaug testades positiv för doping fanns det en stor ovisshet i vad det var som hade hänt och vem som egentligen bar skulden. Vi vill i vår uppsats undersöka hur Johaug framställs i samband med det positiva resultatet och på vilket sätt medierna väljer att rapportera kring händelsen. Dahlén (2008:38) beskriver det som att medierad sport dramatiseras precis som Hollywoodfilmer, genom olika berättarkonventioner och att de handlar om olika hjältefigurer och deras motståndare. Vi kommer därför med hjälp av narratologiska teorier att undersöka Aftonbladets rapportering från dagen då det hände. På så sätt vill vi se hur och på vilket sätt Johaug framställs i samband med doping, vilka roller som tilldelas de olika karaktärerna och hur tidningen positionerar sig i fråga om ansvar och orsak för doping.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med vårt arbete är att få en djupare insikt i hur journalister med hjälp av olika narrativa tekniker framställer olika personer i samband med skandaler. Till skillnad från tidigare undersökningar inom ämnet vill vi fokusera främst på narrativa strategier och hur de används för att konstruera dopingfall. Vi vill undersöka hur Sportbladet positionerar sig gentemot Johaug och hur de konstruerar en berättelse, vem tillskrivs exempelvis skulden och ansvaret för det som har hänt? Vi vill även se huruvida rapporteringen kring Johaug skiljer sig före respektive efter dopinganklagelserna. Våra forskningsfrågor är därför som följer:

- Hur framställs olika personer i artikelserien? Vilka roller tillskrivs de?
- Vilken version av berättelsen väljer Sportbladet att förmedla och på vilket sätt?
- Hur påverkar dopinganklagelserna bilden av Therese Johaug i Sportbladet, skiljer sig rapporteringen före och efter?

3. Bakgrund och tidigare forskning

3.1 Sportjournalistik

Sportdelen är en väldigt populär del av tidningen. En undersökning gjord i amerikanska medier visar att sportdelen är en av de mest lästa delarna, samt även en av delarna där läsarna spenderar mest tid (Weaver & Mauro 1978 se Wanta 2006:111).

Abalo och Danielsson genomförde år 2004 en undersökning om i vilken grad publiken tar del av sport i olika medier. De kom fram till att 56% av männen samt 27% av kvinnorna läser sportsidorna i dagspressen fem dagar i veckan eller oftare (Dahlén 2008:299).

Sportnyheter har ofta ansetts vara mindre viktiga än nyheter som berör exempelvis politik eller ekonomi. Sportjournalistikens popularitet har däremot lett till att sportdelen blivit allt viktigare för en tidnings ekonomi. Som Farrington, Kilvington & Price (2012:1) skriver: "sports journalism has moved from the toy department to the finance department" och menar vidare att bra sportjournalistik numera är avgörande för en tidnings inkomster och för att lyckas nå ut till en bred publik.

Dahlén menar att sportjournalistikens popularitet inte bara beror på dess informativa funktioner. Sportjournalistiken har förändrats under de senaste 100 åren och har utvecklats mer mot att vara en "känslomässig följetongsdramatik", med egna estetiska mönster och sin egen typ av struktur och berättarmässiga konventioner (Dahlén 2008:84). Han skriver att "Genom medierna har elitidrotten blivit alltmer kommersiell och anpassad till invanda berättarmodeller med rötter i arketypiska folksagor och hjältepos som *Illiaden* och *Odyssén*." (ibid:38).

Sportjournalistikens narrativa form har växt fram i takt med att tv-rapporteringen kring sporthändelser har ökat. Pressen har varit tvungen att hitta nya infallsvinklar, detta genom att lägga mer fokus på vad som händer före och efter en tävling än att skriva om själva

tävlingen och de faktiska resultaten, då detta är något publiken redan sett på ett mer spännande sätt dagen innan på tv. Detta har i sin tur lett till att tidningarna blivit mer och mer melodramatiska och att allt större fokus läggs på dramatik och känslor (Dahlén 2008:84). Det går därigenom att diskutera huruvida sportjournalistiken bygger på objektivitet, något som är en av journalistikens viktigaste grunder, men även en väldigt omdiskuterad fråga (Fulton 2005:228).

Dahlén belyser dock gång på gång vikten av att sportjournalistiken idag bygger på narrativa grunder. "Medierad sport möter alltså publiken i form av narrativa strukturer, det vill säga berättelser eller historier" (2008:388). Detta gäller oavsett om det handlar om en tävling eller när det kommer till att göra någon till en sportstjärna. Det är medierna som genom narrativa framställningar gör någon eller något känt.

3.2 Dagspress, sport och doping - medieskandaler i ett samtida Sverige

Precis som rubriken påstår handlar Sara Hamqvists avhandling från 2009 om medier, sport och doping, och innehåller en omfattande undersökning om hur rapporteringen kring doping såg ut i svensk dagspress runt millennieskiftet (2009:9). Hamqvists avhandling är väldigt djupgående och där finns väldigt mycket användbart, men det är framför allt några specifika poänger som vi har valt att bygga vidare på i vår uppsats.

Hamqvist kommer i sin studie fram till att det i artiklarna finns olika inriktningar när det gäller vad som är orsaken till doping och vem som bär ansvaret. När det gäller orsaken för doping nämns det att tidningarna pekar på att det är antingen samhället, elitidrottens premisser, dopingmoral, prestationshöjning eller bristande sportifiering som de fem huvudsakliga orsakerna till att någon dopar sig. Bristande sportifiering innebär att det är själva kontrollverksamheten som är otillräcklig, och att exempelvis nationer och förbund inte har tagit sitt ansvar i arbetet mot doping. Angående ansvarsfrågan är det antingen den dopade, institutionen, publiken, samhället, journalister, sponsorer, läkemedelstillverkarna eller sportarrangörerna som tillskrivs ansvar i artiklarna (Hamqvist 2009:142-177). Dessa olika inriktningar angående orsak och ansvar har till stor del inspirerat vår analys när vi har undersökt vem som tillskrivs skulden i artiklarna.

Hamqvist upptäcker även att medierna använder sig av så kallade förlängningstekniker (2009:197), olika tekniker som används i en texts komposition för att

vägleda läsaren och locka denna att vilja läsa mer. Detta i form av att exempelvis använda olika signalord, slagkraftiga ord som används frekvent för att underlätta tillkomsten av fler artiklar inom ämnet. Det sker också genom att sätta texterna om doping i ett sammanhang tillsammans med övriga texter där man lockas att läsa vidare eller som hintar om att detta ämnet kommer att byggas på, exempelvis genom att använda artiklar från andra tidningar eller kommentarer från tv-framträdanden. Vi kommer i vår analys att se om vi hittar dessa olika typer av förlängningstekniker och diskutera kring vilken betydelse de kan tänkas ha för läsningen och tolkningen av en text.

3.3 Offret, slarvern och fuskaren

Vi kommer även använda oss av Bredelius och Sandahls teorier från deras fallstudie i vår text. Bredelius och Sandahl (2005:82) menar att det historiskt funnits tre olika framställningar i medier under ett dopingfall. Antingen framställer medierna huvudpersonen som ett offer, en slarver eller en fuskare. De visar detta genom att undersöka och jämföra tre olika dopingskandaler som de döper till "offret" (fallet Hans-Gunnar Liljenwall från 1968), "slarvern" (fallet Ulf Nilsson från 1974) och "fuskaren" (fallet Thomas Johansson från 1984). Rollerna offer och slarver har i deras text en relativt liknande innebörd, att man gjort ett misstag alternativt att man "fallit offer för en oförrätt". Vidare skriver de att framställningen av den dopade personen ändrades från offer till fuskare runt 1960-talet då förhållningssättet till doping ändrades. Doping började då cirkulera mer inom idrotten och blev därmed ett ämne på dagordningen för medierna (ibid 2005:76). I vårt arbete är detta en fråga som vi kommer studera, huruvida Johaug framställs som offer, slarver eller fuskare. Bredelius och Sandahls tankar kring detta har också fungerat som avgränsning när det har kommit till att definiera olika roller som personerna har tilldelats i artikelserien.

4. Teori

4.1 Narratologi

Narratologi är läran om berättelser. En berättelse är inte bara en saga, ett litterärt eller filmiskt verk, utan även en nyhetsartikel kan fungera som en berättelse. Olika narrativa strategier

används således inom alla typer av medier och används för att strukturera och representera erfarenheter. Genom att studera narrativer kan man exempelvis få insikt i hur vi förstår och tolkar händelser och handlingar, hur vi tolkar vår omvärld och hur vi förstår vår kultur och samhället (Robertson 2005:224).

Det är ett omstritt ämne vad som egentligen definierar ett narrativ, och det har gjorts många försök att definiera ett narrativ. Enligt Barthes finns narrativ överallt. Som han skriver "Like life itself, it is there, international, transhistorical, transcultural". Oavsett om det handlar om språk, gester, bilder, böcker eller filmer så finns narrativ där (Barthes 1975:79).

Barthes tillhörde den grupp forskare som associeras med den klassiska strukturalismen. Det var strukturalisterna som gjorde narratologi till ett erkänt forskningsfält. Med hjälp av teorier från semiotik och lingvistik anlade forskare ett systematiskt förhållningssätt till narrativ. Med inspiration från Saussure och hans åtskillnad mellan ett språks bakomliggande system och själva användningen av språket (*langue* och *parole*), försökte forskarna inom den klassiska strukturalismen att svara på frågor om vilka underliggande och universella strukturer som bygger upp narrativ, oberoende av tidsperiod, val av medium och inom vilken kultur. De ville även studera hur narrativ strukturerar upp och aktivt formar vårt synsätt på världen omkring oss (Thomas 2016:28).

Som en kritik till den klassiska strukturalismen uppkom poststrukturalismen, som ifrågasatte om det ens var möjligt att hitta en bakomliggande struktur för något slags universellt narrativ. Här skiftar fokuset från att hitta strukturer till att undersöka vilken mening som skapas av läsaren när den läser en text. Inom poststrukturalismen är man precis som inom strukturalismen intresserad av hur narrativ påverkar hur vi ser på vår omvärld, men menar på att förhållandet mellan språk och omvärld är mycket mer arbiträrt och att det finns motsättningar i hur vi som publik tolkar en text (Thomas 2016:38).

Vi kommer i vår studie att utgå från en strukturalistisk syn på narrativ. Vi kommer inte kunna säga något om hur läsaren i sin tur tolkar själva texten, utan är mer intresserade av att studera hur narrativet i en viss text är uppbyggt och hur det kan forma publikens synsätt angående en viss fråga.

En av de första som vetenskapligt undersökte narrativ och som sedan dess har haft ett stort inflytande på narrativa teorier var den ryske formalisten Vladimir Propp. Genom att undersöka ett stort antal ryska folksagor så upptäckte han en bakomliggande struktur som fanns att hitta i alla liknande sagor. Han kom fram till att det fanns 31 funktioner i en saga

som för berättelsen framåt. Dessa funktioner fungerar som sagans “stall” och är konstanta element som alltid förekommer. Till dessa 31 funktioner identifierade han sju olika roller som alltid förekommer i historier: 1. Skurken, 2. Givaren 3. (Den magiske) hjälparen 4. Avsändaren 5. Hjälten. Hjälten kan vara antingen en *offerhjälte*, en hjälte som är ett direkt offer för skurkens onda handlingar eller en *sökarhjälte*, någon som exempelvis ger sig ut på en resa för att hitta något eller någon som är försvunnen 6. Falske hjälten 7. Prinsessan (den eftertraktade personen) och hennes pappa (Thomas 2016:19).

Propps forskning inom det narratologiska fältet har inspirerat flera andra forskare inom narratologin. En av dessa var Algirdas J. Greimas som byggde vidare på Propps teori om roller. Dessa roller låg i grunden när Greimas skapade sin teori om att en berättelse alltid innehåller sex roller och tre axlar som styr rollerna i en berättelse. Han presenterade sina roller som: 1. Hjälpare, 2. Subjekt, 3. Motståndare, 4. Objekt, 5. Avsändare och 6. Mottagare samt de tre axlarna som: 1. Konfliktaxeln, 2. Projektaxeln och 3. Kommunikationsaxeln. Hans teori gav senare namn åt “aktantmodellen” som blivit en modell med stor betydelse i läran om berättelser (Gripsrud 2011:255).

4.2 Encoding/decoding

Stuart Hall myntade begreppet encoding/decoding redan 1973 i sin artikel “Encoding and decoding in television discourse”. Hall (1973:1) menar på att det finns en semiotisk insikt i hur kommunikationen mellan medier och konsumenter förmedlas. Han förklarar det som att medierna/producenterna “kodar” innehållet utifrån förutbestämda uppfattningar om hur texten ska läsas. Men vidare menar han att det inte finns något så oproblematiskt som att konsumenten “avkodar” texter på samma sätt, eller på det sättet avsändaren hade tänkt sig. Med detta gick han ifrån den tidigare modellen där man ansåg att kommunikation fungerade linjärt, där budskapet skickades från avsändare till mottagare utan utrymme för andra tolkningar.

Vidare beskriver han “avkodningen” av texter i tre olika kategorier: den dominerande läsningen, den förhandlade läsningen och den oppositionella läsningen. Den dominerande läsningen är den avkodning av texten där man läser texten med samma uppfattning som avsändaren hade som syfte från början. Den förhandlade läsningen är mer kritisk till texten men avkodar ändå texten med vissa likheter till hur avsändaren hade tänkt att texten skulle

uppfattas. Den oppositionella läsningen avkodar däremot inte texten alls på samma sätt som avsändaren tänkt att texten skulle avkodas, och håller med andra ord inte alls med om vad texten handlar om. Hall formulerade dessa tre olika läsningar för att göra klart att avkodningen av medietexter ofta kan missförstås eller tolkas annorlunda i förhållande till användarens tänkta läsning (Hall 1973:8-18).

Vi kommer att använda oss av Halls teorier för att diskutera vilken som är Sportbladets tänkta kodning och vilken som är deras önskade dominerande läsning. Detta eftersom vi vill få en förståelse för hur Sportbladet kodar texten utifrån narrativa strukturer för att övertyga läsaren om Johaug's skuld eller icke-skuld. Då vi främst är intresserade av att undersöka vilken Sportbladets kodning och dominerande läsning är kommer vi inte att diskutera hur de andra avkodningarna kan tänkas se ut, då detta inte går att undersöka utifrån vår valda metod.

5. Metod

5.1 Kvalitativ textanalys

Vårt mål med vår uppsats handlar mer om att försöka tolka och förstå innehållet i de artiklar vi valt än att dra generella slutsatser med hjälp av statistik. Därför är det ett bra alternativ att använda oss av en kvalitativ textanalys. En text kan definieras som något som är meningsbildande för en publik, exempelvis böcker, bilder, filmer, reklamer, eller i vårt fall - artiklar. Med hjälp av en kvalitativ textanalys studerar man innehållet och försöker tolka meningen med en text samtidigt som man också studerar hur en text är konstruerad inom en viss kontext och vilka kopplingar som kan tänkas finnas till samhället (Brennen 2013:19f).

Inom medieforskningen finns det olika exempel på kvalitativa textanalyser. När man analyserar texter kan det beskrivas som att ställa frågor till texten för att hitta förklaringar. För att man ska kunna svara på frågorna så korrekt som möjligt behövs det någon form av analytisk procedur (Østbye 2003:62). Valet av en analytisk procedur är det som ligger till grund för vad som blir huvudfokus i den analytiska delen. Vill man se hur makt bedrivs är en kritisk diskursanalys en användbar metod, eller vill man analysera text i form av bilder eller rörlig bild kan en semiotisk analys vara användbar (Ledin & Moberg 2010:155).

I vår kvalitativa textanalys har vi använt oss av teorier från narratologin som analytisk procedur. Detta har vi valt eftersom vi vill studera vilka roller som de inblandade tilldelas, vilken betydelse det kan tänkas ha för läsningen och även för att kunna se hur ett dopingfall kan konstrueras i form av en berättelse. Det är Chatman och Propps teorier som ligger till grund för den narrativa inriktning som vår kvalitativa textanalys är formad av.

Vi kommer att analysera texterna i dess kontext, att undersöka vad den ena artikeln säger om den andra och försöka hitta samspel mellan representation i de olika artiklarna kommer vara en del av vår analys. Ledin och Moberg (2010:155-156) förklarar detta som intertextualitet och menar på att en text står aldrig ensam, utan är endast en del i ett led av texter. Detta kommer vara av stor vikt för oss att inte se en artikel som enskild, utan vi kommer analysera texterna utifrån att de är uppbyggda som en helhet.

5.2 Narrativ metod

Som tidigare nämnt har vi valt att utgå från narratologin och narrativa teorier när vi utformat vår metod. Mer konkret så har vi valt att ta inspiration från en metod utformad av Seymour Chatman.

Chatman avgränsar narrativet genom att utgå från två grunder. Chatman ser narrativ som att det finns en *historia* och en *diskurs*. Han delar in begreppet *historia* i två kategorier där han i första kategorin förklarar begreppet utifrån innehåll eller händelseförlopp. Den andra kategorin benämner Chatman som "existens", vilket kan förklaras som karaktärer eller fenomen som anspelar på uppsättningen av narrativet. Narrativets *diskurs* handlar däremot om hur och på vilket sätt som innehållet i en berättelse kommuniceras. För att göra en enklare förklaring kan man med andra ord se historia som "vad, vem och när?" och diskursen som "hur och på vilket sätt?" i narrativet (Chatman 1978:18-19).

I vår analys kommer vi att använda oss av Chatmans definitioner för att diskutera hur artiklarna ser ut och hur personer och företeelser framställs. Analysen av narrativets historia utgår, i enlighet med Chatman, ifrån frågorna vem/vad/när? Vi har valt att tolka begreppet historia som att försöka hitta berättelsens grundstenar, ett försök att skala av berättelsen så mycket som möjligt för att få fram vilket det egentliga innehållet och den nödvändigaste informationen är.

När det gäller begreppet diskurs kommer vi analysera varje enskild artikel och studera hur och på vilket sätt berättelsen, eller narrativets historia, är uppbyggd. Detta har vi gjort genom att ha några riktlinjer under analysen. Angående rollerna har vi analyserat vilka olika roller de olika personerna i artikeln tilldelas, på vilket sätt man kan avgöra detta, samt hur förhållandet mellan de olika rollerna ser ut. Vi har också analyserat vem som tillskrivs skulden i varje artikel. Vi har studerat på vilket sätt Johaug omnämns i de olika texterna, och på vilket sätt hennes talan förs. Då det oftast är fler artiklar på samma uppslag har vi även undersökt vilka bilder som har valts i samband med artiklarna, samt undersökt hur de olika delarna på uppslaget (exempelvis rubriker, bild, reportage och krönikor) förhåller sig till varandra. En sista del vi har analyserat är hur sambandet med tidigare artiklar ser ut och hur artiklarna framställs i tidningen.

5.2.1 Rollbegreppet

Vi har valt att analysera begreppet "roller" inom ramen för diskursen, även om frågan "vem?" egentligen tillhör analysen av historien. En person i artikelserien kan exempelvis ha rollen som skurk på ett uppslag, men ses som hjälte på ett annat. Eftersom porträtteringen med andra ord skiljer sig från sida till sida har vi valt att analysera rollbegreppet under diskursen.

Att det finns olika roller som utför olika handlingar i en historia är något som många teoretiker inom narratologi är överens om. För att analysera rollerna har vi hämtat inspiration ur tidigare nämnda forskning om roller som Propp påbörjade, och som sedan Greimas byggde vidare på i form av aktantmodellen. Vi ämnar att undersöka vilka roller som de olika medverkande får i artikelserien om Johaug. Vi är däremot inte ute efter att bevisa att alla roller finns med, utan mer intresserade av att studera rollerna i samband med framställning, och på vilka sätt en person tilldelas en roll. Roller anser vi vara relevant då det ger information om hur en artikel har kodats och vilken vinkling som förekommer. De roller vi har använt oss av är som sagt inspirerade av Propp och Greimas, och vi kommer att diskutera kring roller som offer, hjälte, falsk hjälte, hjälpare, skurk, syndabock och motståndare. Innebörden av rollerna kommer att diskuteras löpande under analysens gång för att rollernas innebörd kan ändras beroende på framställning.

5.3 Material och avgränsning

När vi valde vilket dopingfall vi skulle fokusera på ansåg vi att det var viktigt att fokusera på en aktuell företeelse, eftersom vi ville presentera en aktuell studie. Vi ville även hitta ett dopingfall som har skrivits mycket om i den svenska nyhetsrapporteringen. Det var därför valet föll på Therese Johaug. Johaug har omnämnts i svenska medier otaliga gånger de senaste åren, både före, under och efter hennes dopingfall.

Vi har valt att fokusera urvalet av artiklar på endast en svensk tidning, Aftonbladet. Aftonbladet är Sveriges största tidning och därmed den tidning som når ut och läses av flest svenskar (Orvesto Konsument, 2018). Detta var en avgörande faktor för valet av tidning, eftersom vi kommer analysera de artiklar som lästs av flest svenskar. Detta betyder även att det är den tidning som har störst möjlighet att påverka de svenska mediekonsumenterna, och denna urvalsmetod kallar Nilsson (2010:129) för en effektorienterad urvalsprincip. Vi har även valt att fokusera på artiklar som kommer från Aftonbladets tryckta upplaga, eftersom vi märkte att artiklarna var betydligt mer utarbetade i den tryckta upplagan jämfört med Aftonbladets webbsida.

I vårt urval av artiklar har vi fokuserat urvalet till en artikel före dopingfallet, den elva sidor långa artikelserien från dagen hon testat positivt för doping och en artikel från hennes comeback. Urvalet har gått till på det sätt att vi har studerat alla artiklar kring tidpunkterna som vi varit intresserade av (innan, när hon testades positivt och efteråt) och sedan valt ut de artiklar som bäst representerar framställningen. Detta har vi gjort eftersom vi skulle kunna ha möjlighet att göra en så djup analys av varje artikel som möjligt. När vi gjort vårt urval i vilka artiklar vi ska använda oss av har vi utgått från de artiklar där Therese Johaug är omnämnd mest. Detta har vi gjort eftersom i majoriteten av artiklar som Johaug nämns handlar artikeln inte om henne, utan oftast är det bara hennes namn som tillkommer vid till exempel en redovisning av ett resultat under ett lopp.

Vi har analyserat artikeln "Snabbare än alla svenska herråkare" från 11 januari 2016, vilket är vårt val av artikel från före dopingfallet. Vidare har vi analyserat löpsedel, framsidan och artikelserien från 14 oktober 2016. Till sist har vi analyserat artikeln "KROSSEN" från 26 november 2018.

5.4 Reflektioner kring metod och material

Genom att använda delar från både en kvalitativ och kvantitativ analys hade det gått att få en djupare förståelse för våra resultat. Med hjälp av en kvantitativ analys hade vi exempelvis kunnat få fram omfattningen av hur ofta Johaug nämns i medierna. En enbart kvantitativ metod hade dock inte kunnat ge oss fullständiga svar på våra frågeställningar, då vår studie utgår från att analysera mer djupgående hur Johaug och de andra inblandade representeras som de gör.

I vår analys kommer vi enbart att få fram de tolkningar och betydelser som vi själva uppfattar. Med andra ord kommer resultatet att spegla hur vi förhåller oss till texten, men däremot vet vi inte hur andra skulle avkoda samma text, vilka betydelser och tolkningar som de skulle göra. Det är därför ett något begränsat resultat, vi får ingen uppfattning av hur artiklarna faktiskt har tagits emot, och för att få reda på hur en text tolkas av andra hade det varit intressant att gå ett steg längre och göra en receptionsanalys. Detta skulle kunna ge oss en bredare syn på hur journalistiken präglas av den rådande maktordningen, hur publikens läsning av en text ser ut, samt vilken påverkan sportmedierna kan tänkas ha på publiken (Eriksson & Östman 2010:306-309).

När det gäller vårt material går det att diskutera valet att utgå från en norsk skidåkare och hur hon representeras i svensk media. Vi anser dock detta vara relevant då det finns en tydlig rivalitet inom sport och framför allt längdskidåkning när det kommer till Sverige och Norge. De två länderna målas ofta upp som de två ledande skidnationerna, och därav är det intressant att se hur rapporteringen ser ut även kring en norsk skidstjärna.

Angående urval kan det ses som en begränsning att bara använda sig av en tidning. Och eftersom vi endast använt oss av en kvällstidning så kan det ge en begränsad bild av hur nyhetsrapporteringen kring Johaug dopingfall representerats i sin helhet. Hade vi endast intresserat oss för hur representationen av Johaug såg ut före, under och efter dopingfallet hade en jämförelse mellan två olika tidningar vara användbart.

Vi har också enbart använt oss av tryckt material, vilket också kan ses som en begränsning. Många läser idag tidningen online och här finns tillgång till en större mängd artiklar angående ämnet. Ett ämne som tillägnas en eller två artiklar i en tryckt tidning, kan däremot kopplas till flertalet artiklar online. Hade vi valt att titta på artiklarna online hade vi

även kunnat se hur mediekonsumenterna uppfattar dopingfallet då kommentarer från läsare ofta finns tillsammans med artikeln. Detta hade gett oss en klarare bild av hur artiklarna tas emot och avkodas. Då vi är intresserade av att undersöka artiklarnas narrativa struktur har vi därför valt att använda oss av tryckt material eftersom artiklarna där är mer djupgående.

6. Analys

6.1 Den “normala representationen” av Johaug - artikeln före dopingfallet

Artikeln “Snabbare än alla svenska herråkare” handlar om Johaug's seger i Tour de ski och utspelar sig 11 januari 2016, vilket är 10 månader innan hon testats positiv för doping. Den här artikeln kommer vara till användning för analysen hur representationen av Therese Johaug kan komma att förändras i form med dopingfallet. Även om Johaug vunnit Tour de ski storslaget ligger fokus i texten istället på att hon har varit snabbare än alla svenska herråkare. Johaug beskrivs med uttryck som “Johaugs storhet”, “krossat allt motstånd” och “bräckt de svenska herrarna”.

I krönikan på samma sida beskrivs hon som “super-Therese” och sätts i kontrast med de svenska herrarna. Uttryck som “åker som en hel karl”, “duracellkanin” och “skiddrottning” tillskrivs även Johaug i krönikan. Journalisten använder sig av väldigt starka adjektiv för att förklara Johaug's framgång och det är en väldigt positiv bild av Johaug.

Även om artikeln om Johaug's seger i Tour de Ski grundar sig 10 månader innan dopingfallet och representationen här kan ses som den “normala representationen” så är det märkbart vilken roll Therese Johaug framställs med. Journalistens användning av de starka adjektiven och uttrycken visar att hon framställs som en hjälte. En hjälte i den bemärkelse som Propp menar på är en sökande-hjälte, en hjälte som ger sig ut på uppdrag för att vinna (Thomas 2016:19).

6.2 Analys av artikelserien från 14 oktober 2016

Nedan följer vår analys av materialet från den 14 oktober 2016. Vi har valt att analysera artikelserien från då hon testades positiv för doping utifrån tidigare nämnda historia/diskurs. Med hjälp av vår analys har vi kunnat fastställa olika roller som tillskrivs olika inblandade under loppet av artikelserien.

Artikelseriens *historia* anser vi vara de mest relevanta delarna i berättelsen, den nödvändigaste informationen om vad som egentligen har hänt. Angående det material vi har analyserat är historien relativt simpel: Therese Johaug har testats positiv för doping. Den 13 oktober avslöjas detta i form av en presskonferens då Johaug, landslagsläkaren och två representanter för skidförbundet i Norge är närvarande. Detta är enligt oss svar på historiens “vad”, “vem” och “när”. Att detta sen framställs i en artikelserie på 11 sidor är en del av *diskursen*, och det är artikelseriens diskurs som vi kommer att diskutera här nedan.

6.2.1 Löpsedel, framsida och gemensamma drag för artiklarna

I detta avsnitt har vi valt att lägga fram Sportbladets löpsedel, framsida och de gemensamma drag som vi har funnit i artiklarna. Detta eftersom vi vill ge en övergripande bild av hur själva artikelserien är uppbyggd och framställd.

Dagen efter att Johaug testats positiv för doping är det en elva sidor lång artikelserie om händelsen i Aftonbladet. Såväl på Sportbladets löpsedel som på framsidan ges det plats åt Johaug, vilket är första gången under den period som vi har studerat.

På löpsedeln är det en stor bild på henne där hon gråtandes håller handen för ansiktet och i feta rubriker står det “SKAMMEN, CHOCKEN, STRAFFET”. Det finns även ett citat från Johaug i vänstra hörnet med ett uttalande om att hon är “helt förkrossad, vansinnigt förtvivlad och förbannad över situationen hon hamnat i”. Sportbladet har valt ett citat där hon påstår att hon “hamnat i en situation” vilket man kan avläsa som att det är någon som satt henne i denna situation och inte hon själv. Detta i samband med bilden framställer Johaug som ett offer snarare än som en fuskare.

De rubriker som har använts på löpsedeln återkommer sen inne i artikelserien med samma typsnitt, men ännu större och som rubriker till varje uppslag. De tre tidigare orden kompletteras även med två uppslag kallade “SKANDALEN och STRAFFET”. Detta är med andra ord det genomgripande temat, och sätter tonen för artikelserien.

Framsidan på själva Sportbladet är till skillnad från löpsedeln väldigt avskalad. Det är en stor bild på krämen “Trofodermin”, där varningen för doping är inzoomad på ett sätt som tydliggör hur pass synlig varningen på förpackningen är. En del av citatet på löpsedeln har använts även här och är placerad precis under och tätt intill förpackningen. Att Sportbladet

väljer att placera bilden på varningen direkt invid Johaug's citat går att tolka på två olika sätt. Antingen vill de skapa misstro eller ställa sig emot Johaug's citat genom att påvisa hur tydlig varningen faktiskt är. Eller så vill de på så sätt förstärka och understryka vilket stort misstag hon har begått, och att det bara är ett klantigt misstag snarare än ett brott.

Under citatet och bilden finns en rubrik som lyder "SALVAN SOM SKAKAR NORSK SKIDÅKNING I GRUNDEN", där den senare halvan av rubriken är markerat i djupt mörkröd färg, vilket i sammanhanget ger konnotationer till en väldigt seriös och allvarlig händelse. Denna mörkröda färg används återkommande under artikelserien i samband med mer negativt laddade ord. "Clostebol" (drogen som Johaug testats positiv för), "processen" och "strafflängd" är ord som också fetmarkeras med röd stil senare i artikelserien.

Det sättet som citatet på framsidan är skrivet på återkommer i varje uppslag längst upp bredvid rubriken, och är skrivet med ett typsnitt och färger som påminner om det som används när det handlar om "hard news", avslöjanden och djupgravande reportage i Aftonbladet. De olika uppslagen är upplagda på i princip samma sätt i tidningen. Centrerat i mitten finns en stor bild som ackompanjeras med en artikel på vardera sida, ofta en mer saklig artikel och en krönika. Uppslagen ligger i ordningen "SKANDALEN, TÅRARNAS, SKAMMEN, CHOCKEN, STRAFFET" och har alla olika infallsvinklar till händelsen. De är upplagda på ett sätt som signalerar att man måste läsa alla artiklar för att verkligen få en helhetsbild av händelsen, något som Hamqvist (2009:197) kallar förlängningstekniker. Artikelserien är med andra ord uppbyggd som en följetong, där författarna vill att man ska läsa vidare. Exempelvis i första artikeln "SKANDALEN" står det redan på första sidan i bildtexten: "Läs mer om tårarna på nästa uppslag".

6.2.2 "SKANDALEN"

"SKANDALEN" är första uppslaget om Johaug's dopingfall. Större delen av uppslaget tas upp av en bild på Johaug där hon syns på väg mot presskonferens med tårar i ögonen. Bakom henne går representanter från norska skidförbundet, varav den ena har greppat tag om Johaug's arm, vilket kan tolkas som att han försöker hejda henne eller hålla henne tillbaka. I bildtexten beskrivs hon som "förkrossad" och att hon var "i tårar redan på vägen in till presskonferensen" vilket bilden förstärker.

Fokuset i den enda artikeln på sidan ligger dock inte på Johaug, utan i den första meningen möts vi av texten: “Norge är en skidnation i gungning” och redan här sätts tonen för resten av uppslaget. Artikeln i sin helhet fokuserar mer på att det är en större skandal för den norska skidnationen än vad det är för Therese Johaug och skribenten beskriver Norges skidlandslag som “världens främsta skidnation i kris”.

Det är skidnorge som framställs som skurken i texten, och skribenten fokuserar i texten på att framhäva skidnorge och hur nationen redan är ifrågasatt i dopingsammanhang. Johaug nämns relativt sent i texten, och även om Johaug nämns tillsammans med anabola steroider, så är det enbart väldigt kortfattat och hon ses som ett offer för det “fusk” som skidnorge använder sig av. Detta stärks med hjälp av den tidigare nämnda bilden på uppslaget, att hon vill träda fram och säga sig oskyldig, men att förbundet håller henne tillbaka. Johaug blir med andra ord framställd som offerhjärte i artikeln. En offerhjärte är enligt Propps teori en hjälte som är offer för en skurk eller för någons onda handlingar, och skurken är den som skadar eller skapar oreda för hjälten (Thomas 2016:19). Detta blir extra tydligt i sista stycket, där underrubriken lyder “anser sig oskyldig” och där journalisten skriver “Johaug förklarade sig oskyldig medan läkaren Fredrik Bendiksen tog på sig skulden och avgick”. Även om det är Johaug som är den som testats positivt för doping är det med andra ord läkare, landslaget och Norge som nation som får ta rollen som skurk. Läkaren får rollen som syndabock, han blir symbolen för skidnorges “fusk” och det är han som får ta smällen för den skada som han orsakat hjälten.

Även om Johaug framställs som en offerhjärte på uppslaget, så handlar det lilla som skrivs om Johaug i texten knappt någonting om själva händelsen eller om dopinganklagelserna. Textens fokus ligger främst på att hon kan bli avstängd så hon missar både VM och OS. Detta kan tolkas som att även om hon nu har testats positivt så finns det en berättelse utöver detta: “Missar hon VM och OS - fortsättning följer”. Även här ser vi exempel på det Hamqvist (2009:197) kallar för förlängningstekniker, här hintar skribenten om en större historia som kommer fortsätta i framtiden, detta för att få läsaren att vilja läsa mer.

Artikeln avslutas med en faktaruta och en bild på krämen Trofodermin med rubriken “Clostebol - en anabola steroid”. Ännu en gång använder sig Sportbladet av det typsnitt och den röda färgen som kan kopplas till “hard news”. Faktarutan framför information om dopingpreparatet Clostebol och återigen så ser man på bilden att krämen är dopingklassad då

antidoping-loggan är tydlig på bilden. Denna bild som frekvent används under artikelserien påvisar att man tydligt ser dopingvarningen om man använt sig av krämen. Detta går, precis som på framsidan, att tolka på olika sätt. Antingen används bilden som en motsats till Johaug och för att misstro hennes oskuld, eller för att stärka hennes klantiga misstag. Man kan även se det som att bilden används för att stärka läkarens skuld, att det för honom som expert borde varit omöjligt att missa dopingvarningen.

6.2.3 “TÅRARNA”

Andra uppslaget går under rubriken “TÅRARNA”. Här ges en väldigt målande beskrivning av vad som skett under presskonferensen. Känsloladdade uttryck som “tårarna bara rann”, “blicken trött och tom” förekommer frekvent och beskrivningarna har stort fokus på vad Johaug kan tänkas känna och uppleva. Detta går i linje med Dahléns beskrivning om hur sportjournalistiken utvecklats mot en mer narrativ journalistik (2008:85). Det är Johaug som är aktiv i denna artikel, hon tillåts att föra sin egen talan och hennes version av historien ges full uppmärksamhet. Precis som i artikeln med rubriken “SKANDALEN” får Johaug rollen som offer, och det görs på ett väldigt tydligt sätt med hjälp av meningar som exempelvis “En förtvivlad Therese Johaug försökte förklara hur hon hamnat i ‘sin värsta mardröm’”. Här används återigen begreppet “hamnat i”, att det är en situation som hon hamnat i och inget hon har orsakat. Även bilderna går i linje med temat i texten, och förstärker Johaug's oskuld. Det är flertalet bilder på Johaug där hon sitter och gråter med händerna framför ansiktet och signalerar känslor som ledsamhet, frustration och uppgivenhet.

Skulden tillskrivs landslagsläkaren Fredrik Bendiksen, som får rollen som skurk. Detta blir tydligt i underrubriken som lyder: “Försökte förtvivlad förklara sin mardröm - läkaren tog på sig skulden och avgick”. Till skillnad från föregående uppslag är det Bendiksen som tillskrivs all skuld och skidnorge nämns överhuvudtaget inte, vilket leder till att han får en annan roll i detta uppslag. Han är inte längre syndabock utan skurken. Bendiksen ges inte alls lika stort utrymme i artikeln som Johaug, han får inte komma till tals i annat än när han meddelar att han tar på sig den fulla skulden och avgår. Av de olika bilder som finns på uppslaget, tillägnas landslagsläkaren en liten bild där han tittar ner i bordet. Detta signalerar känslor av skam, det får honom att se skyldig ut och det förstärker bilden av honom som skurk.

Den krönika som är placerad på samma uppslag förstärker bilden av Johaug som offer. Även om krönikören skriver att hon borde få ett straff, så anser han det mer eller mindre självklart att det är en olyckshändelse. Krönikören skriver exempelvis "Jag tror på henne av den enkla anledningen att motsatsen är mindre logisk". Johaug anses på ett sätt skyldig i den bemärkelse att hon har skyldighet att ansvara för vilka läkemedel hon använder sig av, men framställs däremot inte som en skurk eller fuskare. Omskrivningar som att Johaug är "ett föredöme" och "en idol" används i hela texten och stärker även det Johaug roll som offer.

6.2.4 "SKAMMEN"

Nästa del i artikelserien heter "SKAMMEN" och handlar om att skidnationen Norge är i kris och skäms. Uppslagets vinkling är att vi får en inblick i hur det är från skidnationen Norges perspektiv. Sportbladet ser det här som sin uppgift att "ställa förbundet mot väggen", något som presenteras i form av en intervju med Vidar Løfshus och Erik Løfte, norska skidförbundets ledare. Här behandlas frågan om huruvida förtroendet för Norge som nation försämras när något sådant här sker, och fokus ligger knappt alls på Johaug utan mer på hur norsk skidsport och den norska skidnationen kan låta sådant här hända. Det som skiljer detta uppslag från de andra är att det är markant mycket mer text än i de övriga uppslagen, och hela reportaget och tillhörande artiklar har mer seriös framtoning. Sportbladets journalister är de som är aktiva, det är de som tar saken i egna händer och ställer Norge mot väggen. I intervjun är det inte Therese Johaug's dopingdom som ligger i grunden, utan istället hur Norge som skidnation arbetar mot doping.

Norge målas i uppslagets tre artiklar upp som en stolt skidnation i förfall, och Sverige som en direkt motpol. Detta tydliggörs framför allt i artikeln med rubriken: "Norge darrar - och tittar på storebror: 'Något som är fel här'". Den berättar historien om hur "en darrande stolt skidnation försöker återupprätta sitt anseende - men ägnar mycket energi åt hur synen är i storebror Sverige". Sverige ses med andra ord som Norges storebror, landet är en trygghet och Sverige är de som har makten att döma. Artikeln handlar mycket om hur journalisten fått ägna föregående kväll på NRK (Norsk rikskringkasting), och sitta i direktsänd nyhetsdiskussion och debattera kring det som har hänt.

En krönika från norska VG är även den placerad på uppslaget, ett slags "expertutlåtande" om vad som har hänt med längdskidsstormakten Norge. Detta är första

gången i artikelserien som den norska sidan får komma till tals. Genom att använda en krönika från norska VG som är kritiskt inställd till skidnorge förstärks bilden av att det är här som skulden ligger och inte hos Johaug.

I samtliga artiklar på uppslaget står det med andra ord klart att Therese Johaug inte någonstans anses bära skulden till det som har hänt, hon har kvar rollen som offer, och skulden och skurkrollen ligger hos förbundet och skidnorge. Som VG:s krönikör skriver på uppslaget: "Det är toppledarnas ansvar i en organisation, att ha en skarp medicinsk apparat". Orsaken för Johaug's doping anses med andra ord i denna artikel vara en så kallad bristande sportifiering (Hamqvist 2009:152), vilket innebär att artikeln är inriktad mot att det är kontrollverksamheten som har varit otillräcklig eller att olika aktörer kritiserats för ett bristande ansvarstagande när det gäller doping. Detta hjälper i detta fallet till att förstärka skidnationen Norges roll som skurk. Sverige representeras i uppslaget av journalisterna, och nationen får rollen som hjälpare. En hjälpare är enligt Propp en person som utför olika handlingar för att stötta och hjälpa hjälten (Thomas 2016:19). Detta gör journalisterna genom att "ställa skidnorge mot väggen", med mål att ställa allt tillrätta och återfå ordningen inom skidvärlden.

6.2.5 "CHOCKEN"

Nästa uppslag kallas "CHOCKEN" och tillägnas till stor del Sverige och de svenska stjärnornas reaktion på Johaug's positiva test. Det är Kalla som nämns som en central person på uppslaget, även om den faktiska texten handlar ytterst lite om henne. Kalla uttalar sig som att det är en "trist situation" som Johaug har hamnat i. Detta är samma uttryck som används om Johaug på framsidan, att det understryks att det är en situation som hon hamnat i och som hon inte kan rå för, snarare än att hon själv bär skulden. Kalla är en väldigt starkt förtroendeingivande person och framställs i artikeln som en god vän till Johaug, en person med insikt i frågan. Detta förstärks ytterligare av den stora bild som tar upp större delen av uppslaget som visar Kalla och Johaug glatt poseras tillsammans. Genom att använda en sådan bild och framställa Johaug tillsammans med Kalla stärker man och framhäver Kallas åsikter.

Även skidåkaren Johan Olsson tillfrågas och svarar att han tror "att Johaug blivit offer för hennes och norska landslagets läkare", samt menar på att det inte är hennes fel. Olsson förstärks positivt i texten genom eufemismer som "femmilskungen" vilket kan tänkas vara ett

sätt att stärka och legitimera hans åsikter. Med hjälp av Kalla och Olsson och genom att positivt förstärka dessa två profiler, stärker Sportbladet sin positionering av Johaug som offer som påbörjats i tidigare artiklar.

I nederkant på uppslaget finns en ruta med "svenska reaktioner på Johaug's positiva test". Här är det flertalet svenska experter som uttalar sig: den svenske landslagsläkaren, förbundskaptenen och landslagschefen, två skidlegendarer och en skidexpert. Hos alla tillfrågade utom en så delas åsikten att Johaug har blivit ett offer, det är enbart förbundskaptenen Rickard Grip som påtalar att det är Johaug's skyldighet att veta vad hon stoppar i sig. Övriga uttalande som att "det är orimligt" och "det här är ett otroligt klantigt misstag" handlar om hur Norge kan låta detta ske genom att de har för dåliga medicinska rutiner. Ingen av de tillfrågade uttalar sig om Johaug som skyldig eller oskyldig, utan väljer istället att lägga skulden på Norge. Detta går i linje med vad Bredelius och Sandahl skriver under "slarvern" i sin text, att det snarare är någon annan än själva personen i fråga som har slarvat och ställt till det (2005:76). Genom detta får man ännu en gång bilden av att Johaug bara är ett offer för det "fusk" som skurken, det vill säga skidnationen Norge utövar. Alla delaktiga aktörer i den norska krisen får i uppslaget en slags svensk motpol, eftersom Sportbladet använder sig av personer med samma position i både Sverige och Norge. Detta möjligtvis för att stärka de åsikter och genomgående teman som har lagts fram; att Johaug har blivit ett offer för Norges bristande rutiner och att skidnorge är i kris, men även för att stärka att åsikterna som framställs är universella.

Den tillhörande artikeln som handlar om vad utländska åkare anser om händelsen uttrycker däremot en annan åsikt. Artikeln rubriceras med "Konkurrenternas hån: Kan vi lita på vad de säger?" och förstärks med en bild på finskan Aino-Kaisa Saarinen där hon håller i en förpackning Clostebol där man ännu en gång tydligt ser varningen för doping. Tonen är helt annorlunda än i tidigare artiklar och detta är första gången i artikelserien som skulden läggs på Johaug fullt ut. Det är första gången röster utanför Sverige och Norge kommer till tals och de utländska åkarnas kritik till Johaug blir en slags motsats till resten av artikelserien och de åsikter som tidigare varit i framkant. De båda skidåkarna som artikeln handlar om, finskan Saarinen och polskan Kowalczyk, påstår sig osäkra på den norska förklaringen och motsätter sig den. "Det är utövarens ansvar" menar Saarinen på och anser att Johaug fuskat för att förbättra sina prestationer. Det är tydligt att Saarinen och Kowalczyk är motståndarna i berättelsen om Johaug. Utgår man från Propps sju roller kan man även tolka det som att de

två får rollen som "falsk hjälte". Propp menar på att en falsk hjälte är någon som tillger falsk information för att försöka ta över rollen som hjälte (Thomas 2016:19).

Det blir väldigt tydligt i uppslaget att Norge och Sverige står enade mot andra länder. Bilden av Johaug tillsammans med Kalla kan också tänkas användas för att förstärka känslan av att Sverige och Norge står enade tillsammans som ett "vi" mot motståndarna.

6.2.6 "STRAFFET"

Det avslutande uppslaget på artikelserien går under rubriken "STRAFFET" och det är just straffet och information om hur straffprocessen ser ut som är huvudfokus. Artikeln behandlar inte skuldfrågan utan det är mer en artikel med information. I artikeln behandlas hur lång avstängningen kan bli och att det alltid är idrottaren i fråga som är skyldig till vad hen stoppar i sig. Det finns ett tydligt tema som går i likhet med artikeln "SKANDALEN" där man försöker bygga upp ett händelseförlopp med hjälp av straffprocessen och längden på avstängningen. Detta i syfte av att göra det till något spännande och bygga upp en följetong, genom att återigen använda förlängningstekniker. Underrubrikerna "Fyra år i grunden", "Oerhört intressant" och "Missar OS" är framförallt något som pekar mot ett kommande händelseförlopp som kommer bidra med spänning och dramatik, och något som läsaren uppmanas följa.

En annan del på uppslaget är en stor textruta som pryder hela högersidan. Textrutan har getts rubriken "Processen - från test till straff" där man kan följa vad som hänt, men även vad som kommer hända och hur ett dopingfall går till. Detta kan också tänkas uppmana läsaren till att följa kommande artiklar. Textrutan har fått en väldigt mörk bakgrund med vit text som än en gång kan kopplas samman med Aftonbladets "hard news" eller grävande journalistik. Man har även valt att göra två ord röda, "processen" och "strafflängd" och bara genom att kolla på textrutan får man konnotationer om en tyngre rättegång. Sportbladet har även valt att lägga in en bild i textrutan som visar hur någon injicerar en okänd substans i armen med en spruta. Bilden ser inte ut att höra hemma på en sportbilaga, utan skulle istället passa i en artikel om tunga droger eller drogmissbruk. Detta säger ganska mycket om hur synen på doping ser ut, att det likställs med att ta tunga droger. Bilden används med andra ord för att understryka hur allvarligt det är att dopa sig.

6.3 Representationen av Johaug efter dopingfallet - artikeln från comebacken

Artikeln om Johaug comeback efter den långa avstängningen går under samma rubrik som Sportbladet använde sig av nästan tre år tidigare när Johaug vunnit ett lopp: "KROSSEN". Något vi tolkat som att Sportbladet försökt presentera artikeln som att: "nu har hon sonat sitt straff och är tillbaka - allt är som vanligt igen". Men Therese Johaug förknippas inte längre med värdeladdade smeknamn som "super-Therese", "skiddrottningen" eller "duracellkaninen". Istället ligger fokuset på hennes tuffa resa genom avstängningen och hur hon längtat efter att göra denna comeback. Halva artikeln är enbart information om hennes dopingfall och resterande text är hur hon drömt om att få göra sin comeback.

Den första meningen i ingressen lyder: "Efter 989 dagar var Therese Johaug tillbaka i världscupspåren". Det är väl egentligen en mening som inte säger eller betyder särskilt mycket om man endast läser det tillsammans med texten. Däremot säger valet av uttrycket "Efter 989 dagar..." ändå en del. Att räkna dagar och använda det i en artikel ger konnotationer till oskyldigt dömda brottslingar, där man oftast använder sig av denna typ av texthantering. Ett exempel på detta kan vara Martin Schibbye och Johan Perssons tid i ett Etiopiskt fängelse där tidningar var noga med att poängtera att de satt i fängelse 438 dagar helt oskyldiga (Danielsson 2013). Även i Dawit Isaaks fall (som fortfarande sitter fängslad Eritrea) poängterar media hur många dagar han suttit i fängelse (Boström 2010). Med andra ord får man ännu en gång uppfattningen om Johaug som offer i historien, detta mer än två år efter det att hon testades positiv och även efter det har dömts.

Även om Johaug inte beskrivs med lika mycket positivitet som innan skandalen, så märks det ändå, i samband med ord som "idolen Therese Johaug" eller "skidstjärnan Johaug". Skribenten uttrycker också klart att hon tror att Johaug användning av krämen var ett misstag. Hon skriver exempelvis: "Therese Johaug har slarvat och gjort misstag, jag köper det". Johaug har med andra ord nu sonat sitt brott och allt är tillbaka som vanligt.

Det intressanta med rapporteringen från hennes comeback är att det inte finns några tvivel på att hon är oskyldig och att allt som hände bara var ett klantigt misstag. Rapporteringen efteråt följer med andra ord samma linje som under perioden hon testades positiv, att hon är ett offer snarare än en slarver eller fuskare, och hennes trovärdighet har på inget sätt tagit skada av dopingfallet.

6.4 Helheten

I artikelserien tillskrivs Johaug rollen som offer redan från början, eftersom skribenterna redogör att Johaug främst är en del av det fusk Norge tillämpar. Utgår man från Propps teori om de sju rollerna får Johaug rollen som offerhjälte, då hon är ett offer för det fusk som skurken utövar. Rollen som skurk tilldelas till största delen skidnorge, då det är de som orsakat mest skada för hjälten. Läkaren Fredrik Bendiksen framstår som syndabocken, eftersom det är han som får ta skuld för att Johaug har testats positivt för doping, vilket även leder till hans avgång. I artikelserien nämns Sverige som land och skidnation frekvent och tillhandahålls rollen som hjälte. Sverige blir en hjälte i historien om Norges fusk, då Sverige beskrivs som den andra stora nationen inom längdskidåkning, och den nation som har lyckats nå till toppen utan fusk. Sverige blir "de goda" och Norge "de onda". Skidnationen Sverige målas också upp som "storebror" till Norge vilket vi tolkar som att Sverige ses som som en förebild eller i detta fall en hjälte.

Den större delen av artikelserien handlar antingen om Norge eller Sverige, men när någon annan utöver dessa två aktörer nämns är det tydligt vilka motståndarna är. Både polskan Kowalczyk och finskan Saarinen hånar och ställer sig emot det som artikelserien byggt upp som det sanna, det vill säga att Johaug är ett offer för Norges fusk. De blir berättelsens falska hjältar, eftersom de försöker sätta sig emot Johaug's version av berättelsen.

Skribenterna tillskriver med andra ord vissa roller till de olika personerna som är involverade i berättelsen. Detta leder till att det från första början inte ens diskuteras huruvida Johaug faktiskt medvetet har dopat sig eller ej. Att hon direkt får rollen som offer leder till att skurkrollen och den huvudsakliga skulden läggs över på någon annan, i detta fall skidnorge och läkaren. Även om det någon gång diskuteras huruvida Johaug egentligen har yttersta ansvaret, ligger skulden ändå mestadels hos skidnorge och läkaren, vilka också är de som skäms och bestraffas medan det mer är synd om Johaug. En intressant aspekt är också att läkaren aldrig tillåts komma till tals, förutom när han avgår. Han får från början rollen som syndabock, erkänner sin skuld, och detta ifrågasätts sedan aldrig vidare.

Dessa olika roller förstärks ofta genom valet av bilder. I artiklarna där Johaug framställs som offer är det bilder som förstärker dessa känslor, bilder som förmedlar frustration och förtvivlan. Läkaren framställs i samband med bilder av skam, och förbundet som att de håller Johaug tillbaka. Även bilden på Johaug tillsammans med Kalla används för

att stärka de åsikter Kalla framför och stärka Johaug's roll som offer. Bilder på medicinen används frekvent i samband med andra bilder och texter för att antingen stärka eller underminera deras budskap. Bilderna som används i samband med rättsprocessen porträtterar doping som ett allvarligt brott, då de likställer doping med att ta tyngre droger. Därför kan man ifrågasätta hur Sportbladet i de flesta artiklar väljer att avskriva Johaug skulden för något som de samtidigt betraktar som så allvarligt.

En förklaring till varför Johaug från början avskrivs skulden kan dock man finna hos Hamqvist (2009:67), där hon skriver om hur mediernas reaktioner är olika beroende på vem det är som åker fast för det, och att det beror på huruvida idrottaren hör till "oss" eller "dem". Artikelserien i Aftonbladet, och då framför allt de två uppslagen "skammen" och "chocken" ger en bild av ett beskyddande Sverige, en storebrorsnation som vill ta hand om och stötta lillebror Norge i en så svår period. Det ger en tydlig "vi mot dem"-känsla, där Norge och Sverige, de två "stora skidnationerna" ses som "vi" och övriga skidvärlden som "dem". Johaug och Norge hör isåfall till "vi". Som Hamqvist skriver: "Två sportstjärnor kan göra samma felsteg men det kan tolkas olika av pressen beroende på vilken stjärna det handlar om" (ibid).

Genom att jämföra artiklarna innan och efter har vi kunnat utläsa att det inte är någon markant förändring i rapporteringen före och efter, förutom att Johaug omskrivs med något färre positiva beskrivningar i artikeln kring comebacken. I artikeln efteråt stärks även bilden av Johaug som oskyldig, vilket visar på att detta är en positionering som Sportbladet har tagit från start till slut. Hon framstår fortfarande som hjälte även om hennes hjälteroll förändras från sökande-hjälte till offerhjälte.

6.5 Analys av Sportbladets kodning

Efter vår analys kan man med andra ord tolka det som att Sportbladets inkodning och den önskade dominerande läsningen är att Johaug från början är oskyldig. Även om det då och då på minsta möjliga sätt ifrågasätts, exempelvis med hjälp att positionera en bild, så är det igenom hela historien klart att hon anses vara oskyldig.

Den dominerande läsningen ser med andra ord ut så att läsaren till fullo köper det som Sportbladet försöker förmedla, att Johaug är offer för skidnationen Norge och inte bär någon som helst skuld. Artiklarna positionerar sig också som att det är bristande sportifiering som är

orsaken till dopingen, orsaken till Johaug's positiva dopingtest anses vara bristande ansvar från ledningen snarare än att hon har orsakat det. Även denna åsikt förväntas man som dominant läsare att dela. Det är denna varianten av berättelsen, Johaug som offer och skidnorge som skurk, som Sportbladet väljer att lägga fokus på och den kodning som Sportbladet använder.

När man diskuterar på vilket sätt Sportbladet kodar sin text för att leda till en specifik typ av avkodning så fann vi dock en intressant sak angående sidornas layout under vår analys. De bilder och de underrubriker som finns på en sida väldigt sällan överensstämmer med själva innehållet i den skrivna texten. Exempelvis så är ofta både rubriker och underrubriker skrivna utan en ordentligt förankring i innehållet, och är ord tagna bara från en enstaka mening. Detta leder till att om man bara skulle läsa rubrik och underrubriker så får man en helt annan uppfattning av vad en artikel innehåller än vad man får om man faktiskt läser igenom hela texten. Även bilden är ofta placerad så att man vid första anblick tror att den hör till en viss text, men tittar man noggrannare och läser bildtexten så inser man att den kopplas till en annan text på samma sida. Det går att diskutera om detta är ett medvetet val av Sportbladet, för detta innebär att en person som läser texten noggrant och en som bara skummar igenom och tittar snabbt på bilder och underrubriker kan påstås ha läst olika texter.

7. Slutdiskussion

Genom att använda oss av narrativa analysmetoder har vi kunnat visa hur en tidning med hjälp av roller och olika tekniker framställer en berättelse på ett visst sätt. Om man tittar på den undersökning som Bredelius och Sandahl gjorde på fallet Ulf Nilsson från 1974, kan man se att Johaug och de inblandade har framställts på i princip samma sätt som Nilsson och de inblandade gjorde då. Detta innebär med andra ord att 40 år senare så ser framställningen vid dopingfall likadan ut. Samma narrativa strategier används för att besluta vem och vilka som tilldelas olika roller. Då det inte har skett någon stor förändring går det därför att diskutera huruvida sportjournalistiken medvetet positionerar sig på ett visst sätt och använder sig av dessa narrativa strategier, eller om det snarare blivit konsensus i sammanhanget och att dessa strategier sker omedvetet.

Att ta en händelse som doping och göra det till en följetong indikerar hur ekonomiskt viktig sportjournalistiken har blivit för tidningarna. Therese Johaug's dopingfall är inte minst ett resultat av detta, då det tilldelas mycket plats och byggs upp med hjälp av förlängningstekniker vilket lockar publiken att läsa vidare. Med andra ord bekräftas det som beskrivs i kapitel 2, att sportjournalistiken har utvecklats mot att bli mer känslomässig och bygga på dramatik snarare än ren information och fakta. Problemet med detta är att händelser och personer kan framställas på ett sätt som inte stämmer överens med verkligheten, då det primära fokuset är att bygga upp en berättelse.

En intressant fråga är hur rapporteringen kan tänkas se ut när det är någon annan än en norsk skidåkare som det handlar om. I rapporteringen om Johaug tilldelas Sverige en storebrorsroll och verkar beskyddande för Johaug och skidnationen Norge. Enligt Hamqvist (2009:34) har svenska medier alltid varit snabba med att döma övriga länder när det kommer till positiva dopingtest. Vår analys visar däremot att när det gäller Johaug och skidnorge så tar vi deras sida snarare än att döma, något som stärks främst genom hur de internationella skidåkarna positioneras i förhållande till skidnationen Sverige respektive Norge. Detta kan även ses som ett resultat på en bristande objektivitet, något som journalisten alltid försöker motverka (Fulton 2005:228). Vår analys verkar som ytterligare bevis för hur svårt sportjournalistiken har för att verka ur ett objektivt synsätt, inte minst när det handlar om Sverige eller länder vi står nära.

Det finns många riktningar av vidare forskning som hade varit intressanta att utföra och jämföra med denna studie, exempelvis hur representationen har sett ut i andra medier, hur andra idrottsstjärnor har framställts i samband med doping eller hur framställningen kan tänkas skilja sig mellan män och kvinnor. Oavsett hur detta resultat kan tänkas inspirera fortsatt forskning så har vi i vår studie kunnat påvisa hur en tidning positionerar sig, och hur journalistik med hjälp av narrativa metoder väljer att framställa personer på ett visst sätt.

8. Litteraturlista

8.1 Tryckta källor

Allan, S. (2010). *News culture*. 3. ed. Maidenhead: Open University Press

Barthes, R. (1975). An Introduction to the Structural Analysis of Narrative. *New Literary History*, 6(2), ss. 237-272.

Bignell, J. (2002). *Media semiotics: an introduction*. 2. ed. Manchester: Manchester University Press

Bredelius, L. & Sandahl, B. (2005). Offret, slarvern och fuskaren: en fallstudie av reaktionerna i svensk kvällspress på tre dopingfall 1968-1984. *Idrott, historia och samhälle*. ss. 71-85.

Brennen, B. (2013) *Qualitative research methods for media studies*. New York, London: Routledge

Chatman, S. Benjamin (1978). *Story and discourse: narrative structure in fiction and film*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press

Dahlén, P. (2008). *Sport och medier: en introduktion*. Kristiansand: IJ-förlaget

Eriksson, G. & Östman, J. (2010). Receptionsanalys. I Ekström, M. & Larsson, L. (red.) *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Farrington, N., Kilvington, D. & Price, J. (2012) *Race, Racism and Sports Journalism*. London: Routledge.

Fulton, H., Huisman, R., Murphet, J. & Dunn, A. (red.) (2005). *Narrative and media*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gripsrud, J. (2011). *Mediekultur, mediesamhälle*. 3., [bearb.] uppl. Göteborg: Daidalos

Hamqvist, S. (2009). *Dagspress, sport och doping: medieskandaler i ett samtida Sverige*. Lund: Lunds universitet

Nilsson, Å. (2010). Kvantitativ innehållsanalys. I Ekström, M. & Larsson, L. (red.) *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Ledin, J & Moberg, U. (2010). Textanalytisk metod. I Ekström, M. & Larsson, L. (red.) *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Robertson, A. (2005). Narrativanalys. I Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens mening och makt*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Thomas, B. (2016). *Narrative: the basics*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge

Wanda, W. (2006) The Coverage of Sports in Print Media. I Bryant, J. (red.) & Raney, A. A. (red.) *Handbook of sports and media*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

Østbye, H. (red.). 2003. *Metodbok i medievetenskap*. Malmö: Liber

8.2 Elektroniska källor

Boström, D. (2010). Här bryts tystnaden om Dawit Isaak. *Aftonbladet*. 1 augusti. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/5VbegO/har-bryts-tystnaden-om-dawit-isaak> (Hämtad 2018-12-27).

Danielsson, K. (2013). "Vår vänskap är fantastisk". *Aftonbladet*. 14 september. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/jPk0V9/var-vanskap-ar-fantastisk> (Hämtad 2018-12-27).

Hall, S. (1973). *Encoding and decoding in television discourse*. University of Birmingham. http://epapers.bham.ac.uk/2962/1/Hall%2C_1973%2C_Encoding_and_Decoding_in_the_Television_Discourse.pdf (Hämtad 2019-01-02).

Kantar SIFO (2018). *Räckviddsrapport Orvesto Konsument 2018:1*. Orvesto Konsument https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2018_1_0.pdf (Hämtad 2018-12-04).

8.3 Artiklar

Aftonbladet 11 januari 2016

Thorén, P. 2016. Thorén: Att Johaug slår fyra svenska herrar säger mer om dem än super-Therese.... *Aftonbladet*. 11 januari.

Thóren, P. & Bergström, K. 2016. Snabbare än alla svenska herråkare. *Aftonbladet*. 11 januari.

Aftonbladet 14 oktober 2016

Bergström, K. 2016. Bergström: Ska idrottaren med bäst historia gå fri?. *Aftonbladet*. 14 oktober.

Bergström, K. 2016. Konkurrenternas hån: "Kan vi lita på vad de säger?". *Aftonbladet*. 14 oktober.

Bergström, K. 2016. SKANDALEN. *Aftonbladet*. 14 oktober.

Bergström, K. & Karlsson, E. 2016. CHOCKEN. *Aftonbladet*. 14 oktober.

Karlsson, E. 2016. TÅRARNA. *Aftonbladet*. 14 oktober.

Thorén, P. 2016. SKAMMEN. *Aftonbladet*. 14 oktober.

Thorén, P. 2016. Norge darrar - och tittar på storebror: "Något som är fel här". *Aftonbladet*. 14 oktober.

Welhaven, L. 2016. VGs krönikör: "Förbundets inkompetens saknar gränser - hur ska tilliten restaureras?" *Aftonbladet*. 14 oktober.

Aftonbladet 26 november 2018

Karlsson, E. 2016. STRAFFET. *Aftonbladet*. 14 oktober.

Karlsson, E., Rydén, A. & Wahlberg, M. 2018. KROSSEN. *Aftonbladet*. 26 november.

Thorén, P. 2018. Thorén: Har paradoxalt blivit mer populär - sansa er, Norge. *Aftonbladet*. 26 november.

Thorén, P. 2016. Inte avstängd än - kan tävla i världscupen. *Aftonbladet*. 14 oktober.

